

Folketingets Social- og Ældreudvalg

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sm@sm.dk
www.sm.dk

Sagsnr.
2021 - 4031

Doknr.
422873

Dato
02-06-2021

Folketingets Social- og Ældreudvalg har d. 11. maj 2021 stillet følgende spørgsmål nr. 606 (alm. del) til social- og ældreministeren, som hermed besvares.

Spørgsmål nr. 606:

"Vil ministeren redegøre for, hvordan processen og forløbet ifm. en sag om adoption uden forældrenes samtykke foregår? Redegørelsen bedes indeholde en case på et forløb vedr. tvangsbortadoption."

Svar:

Det er i svaret lagt til grund, at spørgsmålet vedrører adoptioner efter adoptionslovens § 9, stk. 3, (manglende omsorgsevne hos forældrene) og § 9, stk. 4, (plejefamilieadoption).

En sag om adoption uden samtykke kan inddeles i fire faser:

1. Det sagsforberedende arbejde i kommunen
2. Indstilling til børn og unge-udvalget
3. Ankestyrelsens sagsbehandling og afgørelse
4. Eventuel domstolsbehandling

1. Det sagsforberedende arbejde i kommunen

En børnesag, som udvikler sig til en sag om adoption uden samtykke, vil begynde som en anbringelsessag efter serviceloven. Det er et krav, at der er grundlag for en anbringelse uden samtykke, før adoption uden samtykke efter § 9, stk. 3 eller 4, kan komme på tale.

Anledningen til påbegyndelse af en sag efter § 9, stk. 3, vil typisk være, at kommunens børnefaglige undersøgelse rejser tvivl om, hvorvidt barnets forældre har tilstrækkelig omsorgsevne. Anledningen til at indlede en sag efter adoptionslovens § 9, kan også være, at barnet efter at have været anbragt uden for hjemmet, selv ønsker at blive adopteret. Ydermere kan barnets nære tilknytning til plejefamilien være anledning til at indlede en sag med hjemmel i adoptionslovens § 9, stk. 4.

Forud for at kommunen indleder en adoptionssag, skal kommunen tage stilling til, om en adoption vil være det bedste for barnet, og hvad en adoption vil kunne give barnet, som en anbringelse ikke vil kunne.

Børnefaglig undersøgelse

Som led i sagsoplysningen skal kommunen udarbejde en børnefaglig undersøgelse. Undersøgelsen skal belyse seks punkter, medmindre et eller flere af disse ikke er relevante i forhold til det pågældende barn:

- Udvikling og adfærd
- Familieforhold
- Skoleforhold
- Sundhedsforhold
- Fritidsforhold og venskaber
- Andre relevante forhold.

Den børnefaglige undersøgelse skal afdække både problemer og ressourcer hos barnet, forældrene og netværket. Barnets synspunkter skal inddrages med passende vægt i forhold til alder og modenhed, og der skal som minimum afholdes en børnesamtale, så barnet får lov at sige, hvad det mener om den foreslåede foranstaltning.

Samarbejde med forældrene

Kommunen skal forsøge at få forældrene til at medvirke i en undersøgelse. Der stilles dog ikke krav om formelt samtykke til udarbejdelsen af en børnefaglig undersøgelse. Vil forældrene ikke medvirke, kan kommunen uden samtykke indhente oplysninger fra myndigheder, bosteder, jobcentre, fagfolk med videre.

Undersøgelsens opbygning

Den børnefaglige undersøgelse bygges systematisk op, så den indeholder og er opdelt i:

- En objektiv beskrivelse af situationen. Det skal fremgå, hvem der har bidraget med oplysninger og hvornår.
- En analyse baseret på beskrivelserne og de indhentede oplysninger om barnet.
- En vurdering. Her vurderes der ud fra en afvejning af ressourcer og problemer i familien, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i så fald hvilke.

Undersøgelse af forældreene

Hvis den børnefaglige undersøgelse rejser tvivl om, hvorvidt forældrene har nogen form for forældreene, skal forældrenes og barnets forhold undersøges med inddragelse af en eller flere specialundersøgelser.

Forældrenes situation skal vurderes individuelt, og undersøgelsen af deres forældreene vil optimalt set indeholde:

- Samtaler med forældrene
- Samtaler med barnet (dog afhængigt af barnets alder og modenhed)
- Observationer af samspillet mellem barn og forældre
- En gennemgang af relevante sagsakter
- Yderligere information om barnet eller forældrene fra relevante aktører
- Gennemgang af undersøgelsens resultater med forældrene.

Undersøgelsen kan derudover indeholde:

- Psykologisk test af forældrene
- Psykologisk test af barnet
- Observationer af barnet i daginstitution, skole eller lignende

Undersøgelsen skal indeholde en eller flere uafhængige specialundersøgelser foretaget af for eksempel en psykolog, psykiater, neuropsykolog, almen læge, speciallæge eller misbrugskonsulent.

Prognosevurdering

I forbindelse med undersøgelsen af forældreevnen skal der også udarbejdes en prognosevurdering. Den har til formål at vurdere, om det er sandsynligt, at forældrene kan genvinde eller udvikle forældreevnen. Prognosevurderingen er afgørende i en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3.

Prognosevurderingen skal inddrage én eller flere specialundersøgelser og rumme oplysninger om:

- Forældrenes livsforløb
- Forældrenes psykiske tilstand
- Forældrenes intellektuelle funktionsniveau
- Omfanget og varigheden af eventuelle misbrug
- Eventuelle fysiske sygdomme
- Tidligere iværksat behandling
- Forældrenes vilje og evne til at ændre de forhold, der påvirker forældreevnen
- Forældrenes eventuelle andre børn og deres trivsel og kontakt til forældrene

Prognosevurderingen skal vise, om den manglende forældreevne viser sig som et gentaget mønster på tværs af situationer, tid samt fysisk og psykisk tilstand.

2. Indstillingen til børn og unge-udvalget

Når forvaltningen i en konkret sag vurderer, at adoption vil være til barnets bedste, at betingelserne for adoption uden samtykke er til stede, og dokumentationen foreligger, skal sagen indstilles til kommunens børn og unge-udvalg. Børn og unge-udvalget forholder sig til, om de er enige i forvaltningens vurdering. Er de det, indstiller de til Ankestyrelsen, at styrelsen træffer afgørelse om adoption uden samtykke.

Indstillingen til børn og unge-udvalget skal indeholde de sagsakter, som ligger til grund for forvaltningens vurderinger. Herunder hører den børnefaglige undersøgelse og undersøgelsen af forældreevnen, prognosevurderingen, de gennemførte specialundersøgelser samt sagens øvrige akter.

Indstillingen til børn og unge-udvalget skal ikke blot være en redegørelse for de faktuelle forhold men også en vurdering af, hvorvidt der er tilstrækkeligt grundlag for at bortadoptere barnet.

Medlemmerne af kommunens børn og unge-udvalg skal i samråd beslutte, om de kan anbefale adoption uden samtykke. Sagen kan enten falde her eller gå videre til Ankestyrelsen.

Kommunens børn og unge-udvalg består af fem medlemmer: to politisk valgte medlemmer fra kommunalbestyrelsen, byretsdommeren samt to pædagogisk-psykologisk sagkyndige. Dommeren leder mødet og har ansvar for at kontrollere, at de nødvendige undersøgelser i sagen er foretaget.

Dommeren kan kræve, at der indhentes flere oplysninger i sagen; fx yderligere erklæringer om de lægefaglige eller psykologiske forhold. Når det sker, er det for at sikre, at grundlaget for at vurdere spørgsmålet om forældreevne er så solidt som muligt.

En indstilling til adoption uden samtykke kræver, at mindst fire af udvalgets fem medlemmer stemmer for afgørelsen. Inden udvalget beslutter sig, skal forældrene, indehaveren af forældremyndigheden, plejeforældrene, barnet og deres advokater eller bisiddere jf. serviceloven § 68 f, stk. 2, have tilbud om at udtale sig over for børn og unge-udvalget. Tilbuddet til barnet kan undlades, hvis barnet er under 12 år, eller hvis det må antages at være til skade for barnet.

Udvalgets indstilling

Indstillingen skal være skriftlig og begrundet, og den skal meddeles alle sagens parter. Derudover skal der gives meddelelse om indstillingen til kommunen og Ankestyrelsen. Hvis indstillingen ikke vedtages, gives tilsvarende skriftlig meddelelse til sagens parter og kommunen.

Børn og unge-udvalgets indstilling til Ankestyrelsen om adoption uden samtykke er procesledende, og der er således ikke tale om en afgørelse, der kan indbringes for anden myndighed. Den endelige afgørelse om adoption uden samtykke træffes af Ankestyrelsen, og denne afgørelse kan indbringes for domstolene.

Retssikkerhed og advokatbistand

Uanset barnets alder skal barnet have beskikket en advokat, inden børn og unge-udvalget behandler indstillingen om adoption uden samtykke. Derudover skal kommunen tilbyde advokatbistand til barnets forældre, uanset om de har andel i forældremyndigheden, til forældremyndighedsindehaveren, hvis denne er en anden end forældrene, samt til plejeforældrene, hvis de adopterer barnet efter adoptionslovens § 9, stk. 4.

Tilbuddet om advokatbeskikkelse er tænkt som en støtte til forældrene, så de får mulighed for at kende og forstå sagens gang – og ikke mindst mulighed for at gøre indsigelse til sagens faktiske og retslige omstændigheder, inden der træffes afgørelse om adoption uden samtykke.

Støtte til biologiske forældre

Som en del af kommunens afdækning af forældrenes forhold – både i den børnefaglige undersøgelse og i undersøgelsen af forældreevne eller tilknytning – skal kommunen forholde sig til, om forældrene er blevet tilbudt relevant støtte og behandling. Støtten og behandlingen skal tage afsæt i den konkrete situation og med afsæt i forældrenes forudsætninger, ressourcer og vanskeligheder. Hvad der er relevant støtte og behandling, vil derfor afhænge af, de pågældende forældres konkrete udfordringer i forhold til forældreevne og udviklingen heraf. Relevant behandling kan eksempelvis være samtaler med en psykolog eller medicinsk behandling for misbrugsproblemer.

Kommunen skal tydeliggøre, hvilken støtte og behandling forældrene er blevet tilbudt, hvordan de har taget imod den – og med hvilken effekt. I kommunens sagsmateriale er det væsentligt at få belyst, om forældrene har både vilje og evne til at ændre de forhold, der gør, at de vurderes at være uden forældreevne. Ved denne vurdering er det relevant, om forældrene har kunnet samarbejde om behandlingen, fx ved at tage ordineret medicin eller ved at overholde aftaler, som er indgået under behandlingsforløbet. Det kan også være, at forældrene er blevet tilbudt et utal af relevante behandlingsforløb, men aldrig er mødt op. Kommunen bør i en sådan situation undersøge, hvorfor

forældrene ikke er mødt op – og om kommunen har gjort tilstrækkeligt i forhold til at understøtte forældrenes fremmøde.

Hvis den støtte, forældrene hidtil har modtaget, er utilstrækkelig, bør sagen udsættes, indtil forældrene har modtaget relevant støtte, og det derfor kan vurderes, om støtten kan udvikle og forbedre deres forældreevne.

3. Ankestyrelsens sagsbehandling og afgørelse

Ankestyrelsen skal vurdere grundlaget for adoption uden samtykke, og om alle krav til sagens behandling er overholdt. Ankestyrelsen er ansvarlig for, at alle materielle betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke er opfyldt, og at de formelle regler om indhentelse af samtykke og vejledning af de involverede parter overholdes. Ankestyrelsen er endeligt ansvarlig for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst og dokumenteret.

På baggrund af kommunens dokumentation vurderer Ankestyrelsen, om der er grundlag for en anbringelse uden samtykke. For sager efter adoptionslovens § 9, stk. 3, vurderer de, om det er tilstrækkeligt sandsynliggjort, at forældrene er varigt uden forældreevne, og for sager efter § 9, stk. 4, vurderer de, om tilknytningen har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne.

Ankestyrelsen vurderer bl.a. om undersøgelsen af forældreevne eller tilknytning er fyldestgørende og aktuel, ligesom sagens øvrige dokumentation skal være så opdateret som muligt. Er der tale om en fremmedadoption vurderer Ankestyrelsen, om adoptionen, på trods af et eventuelt familieskifte, vil give barnet ro og skabe stabilitet og sikkerhed om barnets fremtidige tilværelse. Er der tale om en plejefamilieadoption forholder Ankestyrelsen sig til plejefamiliens egnethed til at adoptere barnet og afholder samtale med plejeforældre om adoptionens retsvirkninger.

Ankestyrelsen skal herudover vurdere, om barnets eget ønske og perspektiv er tilstrækkeligt belyst

Ankestyrelsen kan bede kommunen om at indhente yderligere oplysninger i sagen – fx om anbringelsens varighed, hyppigheden af kontakten mellem barn og forældre samt barnets udvikling, hvis styrelsen mener, der er brug for supplerende oplysninger.

Ankestyrelsen skal sikre, at de formelle procedurer i sagen har været overholdt. Ankestyrelsen skal påse, om sagens parter har været indkaldt til mødet i børn og unge-udvalget og sørge for, at parterne også bliver indkaldt til mødet i Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen påser også, om sagens parter har fået tilbudt den relevante advokatbistand på de rette tidspunkter i sagens forløb.

Ankestyrelsens afgørelse

Hvis Ankestyrelsen finder, at både de materielle og formelle krav for adoption uden samtykke er opfyldt, træffer de afgørelsen om frigivelse af barnet til national adoption.

Ankestyrelsen behandler sager om adoption uden samtykke efter reglerne for udvidet votering. Det betyder, at sagen behandles på et møde, hvor der deltager to beskikkede medlemmer, to ankechefer (hvoraf den ene er formand) samt en adoptionskyndig medarbejder fra Ankestyrelsen. Hertil skal der også

deltage en børnesagkyndig konsulent, som dog ikke har stemmeret. Den børnesagkyndige konsulent skal være kyndig i børne- eller ungdomspsykiatri, psykologi eller pædagogik eller have en lignende relevant uddannelse. Derudover kan konsulenter med særlig sagkundskab om de forhold, som sagerne vedrører, deltage i møderne uden stemmeret. Afgørelsen træffes med almindeligt stemmeflertal.

Ankestyrelsen har mulighed for at gøre tre ting:

- tiltræde børn og unge-udvalgets indstilling og træffe afgørelse om adoption uden samtykke
- afvise udvalgets indstilling
- hjemvise udvalgets indstilling

Ankestyrelsen vil hjemvise en sag, hvis den ikke er tilstrækkeligt oplyst eller hvis der er sket alvorlige sagsbehandlingsfejl, fx hvis barnets perspektiv ikke er tilstrækkeligt belyst. Ved en hjemvisning, vil Ankestyrelsen skriftligt redegøre for, hvilke forhold, der ikke er tilstrækkeligt belyst eller hvilke fejl, der skal rettes op på. Kommunen bliver pålagt at indhente de fornødne oplysninger eller udbedre fejlene og indstille sagen til deres børn og unge-udvalg på ny.

Ankestyrelsens afgørelse skal være skriftlig. Ankestyrelsen skal udlevere afgørelsen til sagens parter eller forkynde den for dem og fremsende den skriftlige afgørelse til dem og kommunen.

Afgørelsen skal være begrundet. Begrundelsen skal gøre det klart for parterne og kommunen, hvordan Ankestyrelsen har vurderet sagen. I de tilfælde, hvor styrelsen træffer afgørelse om, at barnet ikke frigives til adoption, og Ankestyrelsen altså ikke tiltræder børn og unge-udvalgets indstilling, får kommunen gennem begrundelsen mulighed for at vurdere, om det vil være relevant at arbejde videre med en ny indstilling til adoption uden samtykke – fx på et senere tidspunkt eller på et andet grundlag.

Såfremt Ankestyrelsen træffer afgørelse om adoption uden samtykke i en sag efter adoptionslovens § 9, stk. 3, sender Ankestyrelsen hurtigst muligt efter afgørelse sagen til Adoptionsnævnet med henblik på matchning af barnet. Adoptionsnævnet matcher barnet med de bedst egnede adoptanter ud fra hensynet til barnets bedste. Matchning påbegyndes og effektueres selv om sagen ankes til domstole.

4. Eventuel domstolsbehandling

Af Ankestyrelsens afgørelse skal det fremgå, at parterne inden for 14 dage efter modtagelse kan forlange at få sagen indbragt for retten. Ankestyrelsen kan forlænge fristen, hvis der er gode grunde til det. Hvis en af parterne ønsker at indbringe sagen for retten, skal Ankestyrelsen sørge for, at det sker inden for 3 uger. Sagen skal først afgøres i byretten, hvorefter afgørelsen kan ankes til landsretten inden for 4 uger. Retsmøderne foregår for lukkede døre.

Først når sagen eventuelt har været for retten, og ankefristen er udløbet, kan Ankestyrelsen afslutte sagen og udstede adoptionsbevilling. I sager om adoption uden samtykke er det Ankestyrelsen, der udfærdiger denne, og de sørger for skriftligt at informere de biologiske forældre om, når adoptionsbevillingen er givet.

Det forudsættes, at både by- og landsret prioriterer sager om adoption uden samtykke på baggrund af deres særlige karakter, så de berammes og fremmes hurtigst muligt.

Jeg vedlægger en række anonymiserede eksempler på sager om adoption uden samtykke.

Med venlig hilsen

Astrid Krag

Bilag:

Bilag 1: Eksempler på sager om adoption uden samtykke